

recensie

De vrouwen in de coulissen

ROMAN Pat Barker weet elke zin van haar roman over de Trojaanse vrouwen te injecteren met een dosis knetterende energie.

PAT BARKER

De vrouwen van Troje

Vertaald door Eefje Bosch, Ambo/Anthos, 320 blz., ??

★★★★☆

Het verhaal van het paard van Troje, elk lagere schoolkind kent het. Net zo versleten is het als de lompen waarin de arme, door oorlog geteisterde Trojanen zich hielden. Toch begint Pat Barker er *De vrouwen van Troje* mee, het intense vervolg op *De stilte van de vrouwen*. Het is snoeiheit in het paard, donker. Het stinkt er naar angst, naar zweet. Pyrrhus, zoon van de gestorven Griekse held Achilles, heeft krampen, zo nerveus is hij voor wat hem te wachten staat. Uiteindelijk is het dezelfde Pyrrhus die de Trojaanse koning doodt, op erg klungelige wijze. Pyrrhus wordt onthaald als een held en pas veel later in het boek dringt het tot hem door dat er getuigen waren van zijn onhandige optreden: vrouwen. De scène waarin Pyrrhus zich de vrouwen herinnert, is een van de vele tekenende momenten in deze roman. Ze laat zien dat vrouwen gedwongen worden tot een leven in het duister, aan de zijlijn. Toch speelden ze een grote rol in de Trojaanse oorlog, zoals die is opgetekend door Pat Parker.

Het grootste deel van *De vrouwen van Troje* wordt verteld door Briseïs, de voormalige koningin van Lyrnessos, een stad die de Grieken veroverden voor Troje aan de beurt kwam. Briseïs kennen we uit Barkers vorige roman als de concubine van Achilles. Inmiddels draagt zij het kind van Achilles en is ze getrouwd met Alcimius, een vertrouweling van Achilles. Laatstgenoemde regelde het huwelijk vlak voor zijn dood. Had hij dat niet gedaan, dan was Briseïs gedoemd geweest tot een leven als seks-slavin, zoals veel andere Trojaanse concubines van overleden grootheden.

Hoe zintuiglijk en indringend Barker ook schrijft, je vergeet tijdens het lezen geregeld dat Briseïs zwanger is, niet alleen omdat ze zo actief en avontuurlijk is, maar ook omdat ze zelf niet herinnerd wil worden aan haar toestand. Ze ziet de baby als een parasiet die haar langzaam opslokt. Door de Grieken wordt ze enkel met respect behandeld omdat ze het kind draagt van de grootste Griekse held ooit.

GEEN HELDEN

Briseïs is niet de enige indrukwekkende vrouw uit deze roman. Helena, om wie de oorlog begon, Hecuba, de Trojaanse koningin, haar dochter Cassandra: de schrijfster geeft hun een stem, een lijf en een lotsbestemming, ze laat hen zingen in een nieuwe toonaard. Dat is een van de gigantische troeven van deze roman. Barker giet niet zozeer oude wijn in nieuwe vaten, ze klinkt

op elke bladzijde fonkelnieuw, vertelt het verhaal alsof niemand ooit eerder van het gevallen Troje heeft gehoord. Van Cassandra maakt ze een ongrijpbaar personage dat de ene keer net zo wraakzuchtig handelt als Achilles, de andere keer de dromerige blik van een wisselkind in de ogen heeft. Barkers personages zijn geen helden uit een groots epos, maar mensen met kleine kantjes en onhebbelijkheden, sterktes en zwaktes.

DREIGEND

Barker dompelt haar zinnen onder in de bronskleurige gloed die boven het kamp van de Grieken hangt. De lucht oogt dreigend, de wind komt uit zee en verhindert het vertrek van de Griekse schepen. Zijn het de goden die wraak nemen op de bloeddorstige Grieken? Of is er iets anders aan de hand? Daar draait het in grote lijnen om in deze roman, tenminste voor de mannen. De vrouwen zijn in het kamp niet slechter of beter af dan op de Griekse schepen.

Barker vermeldt terloops dat veel vrouwen gescheurde oorlellen hebben. Hun oorbellen zijn er door de veroveraars afgerukt

Barker heeft aandacht voor de klassenverschillen tussen de vrouwen, voor de afgunst die iemand als Briseïs oproept bij vrouwelijke slavinnen. De schrijfster is sterk in het soort details waar je haren overeind van gaan staan. Ze vermeldt terloops dat veel vrouwen gescheurde oorlellen hebben. Hun oorbellen zijn er door de veroveraars afgerukt.

Net als dat van Madeline Miller, de Amerikaanse schrijfster van *Circe*, heeft het proza van Barker een stevige vaart. Van de twee is Barker wel de meest lyrische auteur. De spookachtige beschrijvingen van de kustlijn van Troje en van de gevangene Trojaanse koningin hebben een bezwerend effect.

Welke rollen deze vrouwen precies vervulden, laten we hier liever ongezegd. Feit is dat ze weliswaar nooit in de schijnwerpers stonden, maar dat ze wel degelijk hun stempel drukten op het verloop van de oorlog. Ze deden dat niet alleen op een passieve manier, zoals de geschaakte Helena, maar ook als strateeg, zoals Briseïs. Hopelijk komt er nog een vervolg op deze begerende vertelling.

Kathy Mathijs

fragment

‘Later she will be punished, continually reminded, of her impulsivity, it will be used to convict her, when this is why he originally fell for her. (Why is falling the model of love? Like down a rabbit hole)’

(Kate Zambreno, ‘Heroines’)

Te veel, te weinig

Voor zijn 35ste verjaardag nam ze hem mee naar New York. Ze had geen geld, ze had nooit geld, maar ze betaalde alles. Ze waren toen nog geen maand samen. Hij werd altijd aangetrokken tot vrouwen zoals zij, die hij te mooi om niet ook een beetje gek te zijn noemde. *Seriously fucked up*, zo zei hij het. Ze pasten bij elkaar, vonden onze vrienden, soort zoekt soort, schoonheid matcht met schoonheid. Over hem zei nooit iemand dat hij zo knap was dat hij wel een beetje gek moest zijn.

Hij zag haar en hij wou haar. Ze danste en de ruimte lichtte op. Ze was te veel voor hem, dat voelde hij meteen, maar hij ging die eerste avond met haar mee naar huis. Dat iedereen zag dat hij met haar het feestje verliet, vervulde hem met trots. Ik ben iemand om te hebben, niet om te houden, zei ze die nacht tegen hem. Hij begreep het ten onrechte als de waarschuwing van een femme fatale. Boven haar bed hingen lyrics van Tom Waits: *let me fall out of the window with confetti in my hair*.

Overall waar ze kwam, gebeurde er iets. Niets is ooit normaal met haar, zei hij. Als hij bij haar was, leek het alsof hij alles uit het leven haalde wat erin zat. Intens, noemde hij het. Ze gingen samenwonen. Na een tijd begon hij te verlangen naar normaal. Haar energie putte hem uit. Hij noemde haar niet meer avontuurlijk, maar onvoorspelbaar en irrationeel. Ze kreeg moodswings. Zo hoog ze vloog, zo diep viel ze daarna. Ze is altijd te veel of te weinig, ze is altijd zo emotioneel, zei hij.

Hij wist niet wat hij met haar moest aanvangen. Ze leek altijd aan zijn controle te ontsnappen. Zijn onmacht maakte hem wanhopig, hij stuurde haar naar de dokter, de dokter stuurde haar naar de psychiater, de psychiater diagnosticeerde haar en schreef haar pillen voor. Zij zag het als een korset, hij als een bevestiging. Ze vlakke af, oefende regelmaat, ze kocht geen dure kleren meer om hem te plezieren, ze organiseerde geen verrassingsfeestjes meer voor hem, op doordeweekse avonden kookte ze geen achtgangenmenu meer, ze bleef niet meer dagenlang ongewassen in haar bed liggen, haar ongecontroleerde huilbuien verminderden. Ze werd een vrouw die hem nooit zou zijn opgevallen, omdat hij nu eenmaal niet viel op normaal.

Vicky Vanhoutte

Elke week linkt DS-redactrice Vicky Vanhoutte literatuur aan het leven.